

שיעור 5*
23 - 29 ינואר

העימות מתמשך

שבת אחר הצהריים

קראו את הפרקים והפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי: שמואל א' 17:43-51; שמואל ב' 17:1-11; מלכים א' 18:21-39; מלכים ב' 19:21-34; אסתר 3:8-11; נחמיה 1.

פסוק לשינון: "וְאָגִיד לָהֶם אֶת-יְדֹ אֱלֹהֵי אֲשֶׁר-הִיא טוֹבָה עָלַי וְאֶף-דְּבַרֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר אָמַר-לִי וַיֹּאמְרוּ נְקוּם וּבְנִינוּ וַיַּחֲזִקוּ יְדֵיהֶם לַטּוֹבָה" (נחמיה 2:18).

כאשר אנו משווים את חייהם של דוד, אליהו, חזקיהו, אסתר ונחמיה, מוטיבים מרכזיים דומים צפים על פני השטח: אלוהים הוא מסוגל להשתמש בדמויות שלכאורה נראות כ'חסרות משמעות' על-מנת להשפיל את גאוות הרשע. באמצעות חלק מתיעודים אלו אנו יכולים לראות כי שלמרות המכשולים העצומים, אנו לא צריכים לקרוס תחת רוע שנראה כמכריע. לעומת זאת, אנו יכולים לעמוד איתנה, אבל רק בכוחו של אלוהים, הנאמן להבטחות בריתו, הבטחות שהתגשמו עבורנו בישוע. כאשר אנשי האלוהים נושאים את הסבל דרך כוחו, הם יראו שכוחות הרשע אינם חזקים מספיק כדי לגבור עליהם. המוקד והאתגר לנו הם לשמוח בגאולה. לא תמיד יש הגיון בהקשר של אתגרים מכניעים שלפעמים אנו מוצאים את עצמנו בס, כי הם בעצם מעל לראשינו. לשמוח בגאולתו של אלוהים לפני שהגאולה מגיעה מראה על אמונה ושמחה שהם פולחן למעשה, בניגוד להלך מחשבה שאמור להיות משום הנסיבות והתוצאות ההגיוניות שעשויות להסתבר ממה שקורה סביבנו. מצד שני, בגלל מה שישוע עשה עבורנו, לבטוח בנאמנותו של אלוהים הוא באמת הדבר ההגיוני היחיד שאנו יכולים לעשות.

* לימדו את השיעור השבועי לקראת שבת ה- 30 ינואר.

דוד, גוליית ובת-שבע

החיים מסובכים וזה בגלל שבני האדם מסובכים. תארו לעצמכם יצורים - שנבראו בצלמו של אלוהים, בורא היקום, שהשחיתו את עצמם. לא פלא שהפוטנציאל שלנו הן לטוב והן לרע יכול להגיע לרמות מדהימות. וזה לא רק שיש אנשים שמגיעים לרמות גבוהות של 'טוב' ואילו אחרים למרבה הצער יורדים לקיצוניות של שחיתות. שני הניגודים הגמורים האלה יכולים להתקיים באותו אדם! החדשות הטובות הם שחלק מאלה שפעם היו במקום הכי נמוך שיש מבחינה מוסרית, עשו מחוות נפלאות למען אלוהים ולמען האנושות על-ידי חסדו.

כמובן שגם ההיפך יכול לקרות, אלו הנעלים מבחינה מוסרית עלולים לשקוע לתהום תחתיות. השטן הוא יצור ממשי, העימות הגדול הוא אמיתי, ואלמלא החיבור שלנו לאלוהים, אפילו הטובים ביותר בינינו עלולים ליפול טרף לאויב - השטן (שמעון כיפא א' 8:5).

קיראו את שמואל א' 17:43-51. איזה מילים יצאו מפיו של דוד שהיו כל-כך חיוניות להבנת נצחונו? לעומת זאת, קיראו את שמואל ב' 17:1-11. איזה ניגוד מוחלט מתגלה באותו אדם? מה היה ההבדל?

אותו דוד שניצח את הענק גוליית הובס על-ידי תאוותיו ויהירותו. כמה נשים כבר היו לאיש? הוא רואה עוד אישה, הפעם נשואה, ואיפה עכשיו כל הדיבורים על "לִיהִנֶּה הַמִּלְחָמָה" (שמו' א' 17:47) או "יֵשׁ אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל" (שמו' א' 17:46)? אם היה איזשהוא זמן שבו צריך היה דוד לא רק לדעת כי "לִיהִנֶּה הַמִּלְחָמָה", אלא גם להילחם בקרב לבוש בשריון האלוהים, זה לא היה בעמק האֶלֶה אלא במשקעי ליבו שלו, מקום שבו משתולל העימות הגדול בכולנו, בליבנו. בתחושותיו הקשות לאחר הנפילה הנוראה לחטא עם בת שבע, היה לדוד צער ואשמה שהספיקו לו לכל משך חייו. צערו הוביל אותו לכתוב את תהילים 51, שבו הוא מתחנן ללב טהור (פס' 10) ושיקום האחוה עם אלוהים (פס' 11,12). במאבק הקוסמי הגדול, גיבורים פגיעים הם בדיוק כמו אדם בדרגה הנמוכה ביותר; ועדיין מוכן אלוהים לעבוד עם כל מי שבאמת רוצה לחזור בתשובה.

חשוב על עצמך, ממש עכשיו-הניצחונות, האכזבות והכישלונות. כיצד תוכל ליישם את הלקחים מכל אחד מהסיפורים האלה בכל מצב?

להשיב לָבָם

אליהו התשבי הוא בין הדמויות הססגוניות ביותר בכתבי הקודש. אנו פוגשים בו בראשונה עומד לפני המלך אחאב המבוהל ומודיע לו שלא ירד גשם בשלוש השנים הקרובות (מלכים א' 1: 17). זה לא היה קל להתקרב למלך לעמוד לפניו או לברוח מידו, אבל האיש הזה בָּעַל שָׁעַר החגור אזור עור (מלכ' א' 1: 8) מתחמק מהמשמר, מצליח להעביר את המסר מאלוהים ונמלט אל ההרים מרחק של שנים עשר קילומטרים בערך. הייתה זו תקופה מצערת של ממלכת ישראל הצפונית. רוב העם נטש את אלוהים (מלכ' א' 10: 19) וסגד לִ'אֱלֹהֵי הפִּרְיֹן. נבואה שלא יירד גשם היוותה אתגר ישיר לְבָעַל, שבו האמינו כמוריד הגשמים שהבטיח גידולים פוריים ועדרים בריאים שעשו חקלאים לעשירים. הטקסים הדתיים שנפוצו בקרבם התמקדו בפִּרְיֹן והכנסות. בשלוש השנים הבאות אלילי הפִּרְיֹן הוכחו כחסרי אונים. ואז נגש אליהו עם המלך שוב ומבקש עימות בינו ובין כל נביאי הבעל והאֱלֹהֵה אֲשֶׁרָה (אֱלֹת הפִּרְיֹן) איש אחד כנגד שמונה מאות וחמישים כוהני הבעל (מלכ' א' 17-20: 18). כשמגיע היום וההמונים מתאספים על פסגת הר הכרמל, אליהו קורא לעם: "עַד-מָתִי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל-שְׁתֵּי הַסַּעֲפִים?" (מלכ' א' 21: 18). שוורים נבחרו והוכנו להקרבה, והאנשים מחכים לראות מי האל החזק מספיק בכדי לענות על-ידי אש אוכלה מן השמים. השור היה האובייקט החזק ביותר של דת הפוריות העתיקה. האם נָאָו אלי הפִּרְיֹן את כוחם?

קיראו את מלכים א' 18: 21-39. למרות המציאות הברורה של העימות הגדול כאן, מה רצה אליהו באמת שיקרה בישראל, ומדוע זה כל-כך רלבנטי לנו היום?

מלכים א' 18: 37 אומר הכל. מרשים ככל שהיה הנס שהתחולל לא היה המטרה: הבעיה הייתה הנאמנות של ישראל לברית. שימו לב גם למי שהפך את ליבם. היה זה האדון עצמו, עוד לפני שהנס עצמו התגלה. אבל אלוהים לא מכריח את הלב לחזור אליו. הוא שולח את רוח קודשו והאנשים בתגובה לרוח צריכים לבחור לחזור אליו; ורק לאחר מכן, בכוחו, הם יכולים לפעול בהתאם לבחירה הזו. זה לא שונה לגבינו כיום. כוחו של אלוהים בלבד מקיים קיצבו של כל לב, אבל הוא לא מכריח אף אחד מלבבות פועמים אלה ללכת אחריו.

מילים של התנגדות

חזקיהו מלך על יהודה כשכבשה המעצמה החדשה אשור את ממלכת ישראל הצפונית ופיזרה את תושביה על-פני ארם נהריים (מלכ' ב' 12-9: 18).

"מה שכבר לא יכול היה אלוהים לעשות אתם בארץ אבותיהם הוא ביקש להשיג על-ידי פיזורם בין עובדי האלילים. תכניתו לגאול את כל מי שיבחר להתפנות לחנינה דרך המושיע של המין האנושי חיבת הייתה להתממש; ובנגעים שהובאו על ישראל, הוא הכין את הדרך להיתגלות תהילתו בין אומות העולם" (אלן ג'י וייט, נביאים ומלכים, עמ' 292).

מספר שנים מאוחר יותר, המלך האשורי סנחריב הפנה את תשומת לבו ליהודה וכבש את כל עריה הבצורות וגבה מס כבד (מלכ' ב' 15-13: 18). למרות שחזקיהו רוקן את אוצרות בית המקדש והארמון, המלך האשורי לא היה מרוצה דיו ושלח את קציניו לנהל משא ומתן על כניעתה של ירושלים. האשורים התגרו בתושבים והזהירו כי אֵלֵי העמים סביבם לא הצילו אותם מאשור, מה גורם ליהודים לחשוב שאלוהיהם שלהם יותר טוב? (ראו מלכ' ב' 30-28: 18; 35-33). אז פנה חזקיה לעשות את הדבר האפשרי היחיד - הוא התפלל (מלכים ב' 19-15: 19). אלוהים כבר השתמש בישעיה כדי לעודד את חזקיהו (מלכ' ב' 6: 19), ועתה שולח אלוהים את הנביא שוב.

קראו את מלכים ב' 19:21-34, במיוחד פסוקים 21, 22. מהו המסר של אלוהים לעמו בתוך המשבר הנורא הזה?

התוצאות התגלו כאשר חנה הצבא האשורי העצום סביב חומות ירושלים. התושבים המבוהלים של העיר הנצורה התעוררו בוקר אחד, לא בכדי לראות את התמרונים האחרונים של הצבא הכובש שעומד לפרוץ את מערכות ההגנה של העיר הנצורה אלא למצוא את חייל האויב שוכב פזור על האדמה בדממת מוות ולמרחתבים ככל שהעין יכולה לראות (מלכ' ב' 35: 19). המלך אשורי עטוי חרפה חזר לביתו, רק בכדי לפגוש את סופו בידיהם של שניים מבניו (מלכ' ב' 36,37: 19)

כיצד נוכל ללמוד, אפילו במצבים מייאשים ביותר ומצבים בלתי אפשריים לכאורה לבטוח באלוהים? מדוע חייבים אנו תמיד לשמור את התמונה הכוללת לפנינו, במיוחד כאשר דברים לא תמיד מסתיימים בצורה חיובית, לפחות לא עכשיו?

צו מוות

זה כל-כך קשה לנו היום (כפי שאין ספק שזה היה לאנשים מתרבויות שונות במשך מאות בשנים) להבין את המנהגים והמסורת של האימפריה הפרסית העתיקה, המקום שבו סיפור של אסתר התפתח. למרות שדבר אחד בטוח: האדון השתמש באימפריה הזו בתהליך של הגשמות הבטחות בריתו עם ישראל, הבטחות שניתנו לאברהם (ראו בראשית 12: 1-3; ישעיה 45: 1,2; דברי הימים ב' 23: 36). הצעירה היהודיה אסתר הפכה למלכה. למרות שעלייתה למלכות הייתה בדרך שונה למדי מאשר זה של יוסף במצרים או של דניאל בבבל, היא הייתה (כפי שיוסף דניאל היו) בדיוק במקום והזמן שבו רצה הקב"ה שהיא תהיה, ובכניעתה לה' הוא יכול היה להשתמש בה בצורה משמעותית מאוד שממחישה כיצד נושא העימות הגדול מתבטא בהיסטוריה.

קיראו את אסתר 11-8:3. בהתחשבות בתוכניות של אלוהים עבור העם היהודי, ובמיוחד בכל הקשור לביאת המשיח, מה יכלו להיות ההשלכות של הצלחת צו שכזה?

"המלך הבין מעט מאוד מהתוצאות מרחיקות הלכת שהיו מלוות בביצוע גזירה זו. השטן עצמו, המסית הנסתר של המזימה, ניסה למחות מהעולם את אלה ששמרו את דע אלוהי האמת" (אלן ג'י וייט, נביאים ומלכים, עמ' 600, 601).

כמה מרתקת העובדה שהעימות החל בעקבות פולחן (ראו אסתר 8, 5: 3) והסירוב של קבוצה בולטת ונפרדת למראית עין של אנשים המסרבים לקיים חוקים ומנהגים של אלה שבשלטון. אף על פי שההקשר יהיה שונה בזמן הסוף, המציאות שמאחורי העימות הגדול בין ישוע והשטן היא עדיין אותה מציאות, ומי שמבקש להיות נאמן לאלוהים יתמודד עם משהו ממה שהיהודים דאז התמודדו. כבר הוזהרנו שבסצנות הסיום של היסטוריית כדור הארץ, ייצא הצו שיצהיר כי "יּוֹמְתוּ כָּל אֲשֶׁר אֵינָם מְשִׁתַּחֲוִים לְצַלְמֵם הַתְּיָה" (התגלות 15: 13). דבר אחד שאנו לומדים מההיסטוריה הזאת היא שלא למדנו מההיסטוריה

מדוע זה שלעתים קרובות כל-כך אנו נוטים להיות חשדניים באלה ששונים מאתנו? מדוע צריכות האמיתות רבות העוצמה של הבריאה והגאולה, אמיתות החושפות את שוויו של כל אדם להראות לנו עד כמה שגויה הגישה שלנו? כיצד נוכל לטהר את ליבנו מהנטייה הפגומה הנוראה הזו שלנו?

נחמיה

הסיפור של נחמיה מגיע בתקופה שבה עם ישראל כבר לא היה קיים כישות פוליטית, אלא כשריד המפוזר ברחבי ארצות זרות. אלוהים תמיד נאמן להבטחות בריתו, גם כאשר נכשל עם הברית לקיים את חלקו.

קיראו את נחמיה פרק א'. מהו רקע תפילתו של נחמיה? באילו דרכים זה מזכיר את תפילתו של דניאל בספר דניאל 19-4:9? מה הבעיה בשני המקרים וכיצד זה מתבטא בדרמה של העימות הגדול?

דרך חסדו של המלך, ניתן לנחמיה אישור לחזור ולבנות מחדש את ירושלים. בשובו לירושלים מבלה נחמיה את הימים הראשונים בהתרשמות. הוא מנסה לערוך סקירה של העיר בליה, אבל ערימות פסולת הבניינים כל-כך נרחבות שהוא לא מגיע רחוק (נחמיה 14:2); הוא מחליט ללכת של מחוץ לחומות ולסקור את העיר משם (נח' 15:2). **קיראו את נחמיה 18-16:2. כיצד אתם חושבים שהצליח נחמיה לשכנע את המנהיגים להתחיל לעבוד על משהו שהם חשבו כבלתי אפשרי? מה יכול נחמיה ללמד את הקהילה שלנו היום?**

למרות שנחמיה לא סיפר בראשונה למנהיגים מדוע הוא בא, היו כמה אנשים שלא היו מאושרים ועשו כל שביכולתם כדי למנוע כל עבודה שתשפר את ירושלים (נח' 10,19,20:2). כאשר החלה העבודה על תיקון החומות (נח' 3), פקידים זרים אלה היו נזעמים: **"וַיְהִי כַאֲשֶׁר שָׁמַע סַנְבַלֵּט וְטוֹבִיָּה וְהַעֲרָבִים וְהָעֲמֹנִים וְהָאֲשֻׁדּוּדַיִם בְּיַד עֲלֵתָה אֲרוּכָה לְחֻמּוֹת יְרוּשָׁלַם בְּיַד הַחֲלָוִי הַפְּרָצִים לְהַסֵּתָם וַיַּחַר לָהֶם מְאֹד"** (נח' 1:4) והם לעגו למאמציהם (פס' 2,3). כשנוכחו לראות שעם האלוהים היה רציני לגבי עבודתם (פס' 6), הם התרגזו ותיכננו פיגוע (פס' 7,8). זה היה כל-כך קל לסגת; אבל למרות כל המזימות כנגד עבודתם, הם התמידו. נחמיה בטח באלוהים ודאג לבנייה מחדש של החומה ועזב את איומי אויביו ביד אלוהים (נח' 15,14:6).

כולנו מתמודדים עם מכשולים. כיצד נוכל לדעת מתי לסגת ומתי להמשיך?

חומר נוסף למחשבה: כפי שראינו השבוע, דבר האלוהים מראה פעם אחר פעם את נאמנותו של האדון לעמו. כמובן שבמקרים רבים נאמנות זו לא תמיד הייתה ברורה או נראית לעין. בתיעודים שלמדנו יכולנו לראות את מההתחלה ועד הסוף; חלק מהדמויות המעורבות כגון אוריה החיתי לא יכלו לעשות זאת. היום אנו מוצאים עצמנו שקועים בדיוק באותו עימות גדול כשם שהיו הדמויות שעליהן למדנו. ולא רק הם, אלא רבים אחרים אנשים אמיתיים שפשוט לא נכנסו לרישומים שבכתבי הקודש שלא תמיד זכו לראות דברים מתנהלים לטובה. וזו הסיבה שכל-כך חשוב שאנו כמשיחיים נזכור, ובמיוחד בזמנים קשים (כפי שהם לעתים קרובות כל-כך יכולים להיות), את המילים הנפלאות והמעודדות של שאול: **"לִכֵּן אֵין אָנוּ מְתִיָאֲשִׁים, וְאָף עַל פִּי שְׁהָאָדָם הַחִיצוֹנִי שְׁלָנוּ הוֹלֵךְ וּבָלָה, הָאָדָם הַפְּנִימִי שְׁלָנוּ מִתְחַדֵּשׁ יוֹם יוֹם. הֵן צְרַתְנוּ הַקְּלָה שֶׁל הַרְגָע מְכִינָה לָנוּ כְּבוֹד עוֹלָמִים גְּדוֹל וְרַב עַד מְאֹד. וְאֵין אָנוּ צוֹפִים אֶל הַדְּבָרִים הַנִּרְאִים, אֶלָּא אֶל אֲשֶׁר אֵינָם נִרְאִים; בִּי הַדְּבָרִים הַנִּרְאִים לְשַׁעָה הֵם, אֲבָל הַבְּלָתִי נִרְאִים -- לְעוֹלָמִים"**. (קורנתיים ב' 16-18: 4). כאן מבקש שאול להצביע לנו על משהו שמעבר לעמל היומי, החולשות, ונקודות התורפה של האנושות וכלפי התקווה היחידה שעושה את החיים כאן יותר ממחזה מגוחך ואכזרי.

שאלות לדיון:

1. מה הם חלק מההבטחות האחרות שבתנ"ך שמצביעות על התקווה האולטימטיבית שלנו? איספו כמה שתוכלו, לבד או יחד בכיתה קיראו אותן בקול רם והתעכבו לרגע על תוכנן של הבטחות אלה. איזה תמונה מוצגת לנו כאן?
2. מה שהיה כל-כך טרגי בנפילתו של דוד היה שהוא נתברך כל-כך על-ידי האדון. ולמרות כל מה שניתן לו- הוא עדיין חטא בדרך המסויימת הזו. אבל במקום להתמקד רק על השלילי, חישבו על ההיבט החיובי של כל הסיפור הנבזה והשפל הזה: חסדו של אלוהים, אפילו למישהו שנפל מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. מה זה אומר לנו? עד כמה מלאה ומושלמת הגאולה שיש לנו בישוע? כיצד נוכל לרכוש ביטחון שלא משנה מה שעשינו, או כמה רחוקים אנו משלמות בגלל חטאינו, אם כמו דוד נחזור בתשובה הסליחה נגישה לנו?